

DISSERTATIO MEDICA INAVGVRALIS
QVA QVAESTIO EXAMINATVR
AN
**CHIRVRGVS ADOLESCENS
SIT OPTIMVS**

OCCASIONE VERBORVM CELSI IN PRAEFAT. LIB. VII.
QVOD CHIRVRGVS DEBEAT ESSE ADOLESCENS

QVAM
PRAESIDE
LAVRENTIO HEISTERO

MEDICINAE D. SEREN. DVC. BRVNOV. ET LYNEBVRG. A CONSILIIS AVEICIS
ET ARCHIATRO, PRAXEOS CHIRVRGIAE AC BOTANICES PROFESSORE
PVBL. PRIMARIO, ACAD. SCIENT. CAES. REG. LOND. AC BEROLIN. SODAL.
ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE SENIORE LONGE GRAVISSIMO
ET H. T. DECANO SPECTATISSIMO

PATRONO, PRAECEPTORE ET PROMOTORE SVO
OMNI PIETATIS CVLTV, DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMSIQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
MORE MAIORVM RITE IMPETRANDIS
IN IVLEO MAIORI

D. XXI. DECEMBR. MDCCXLVII.

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVETIS
PVBLICAE ERVDITORVM VENTILATIONI SVBMITTET

AVCTOR
CAROLVS IOSIAS IOHANNES CRAMER
BECKENDORFFIO - HALBERSTADIENSIS.

HELMSTADII
TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.

DISSERTATIO MEDICA IN ACADEMIA

IN UNIVERSITATE HALLENSI

CHIRURGVS ADOLPHVS

SIT OPTIMVS

DE REBUS QUAE AD VITAM PERTINENT

QUOD CHIRURGVS DEBEAT ESSE ANATOMVS

PRÆFATIO

LAVRENTIO HEISTERO

PROFESSORI PUBLICO ANATOMIÆ ET CHIRURGICÆ
IN UNIVERSITATE HALLENSI
A CAROLO JOHANNES CRAMER

IN ACADEMIA HALLENSI

ANNO MDCCLXXXV

PRO GRADU DOCTORIS

IN ACADEMIA HALLENSI

13 A 1285

CAROLVS IOHANNES CRAMER

IN ACADEMIA HALLENSI

HEIMSTADTII

MDCCCLXXXV

ILLVSTRISSIMO GENEROSISSIMO EXCELLENTISSIMO
DOMINO
LVDOVICO HANS
VON DER ASSEBVRG
POTENTISSIMO SVECORVM REGI
FRIDERICO
HASSIAEQVE LANDGRAVIO
A CONSILIIIS INTIMIS
NEC NON
MINISTRO STATVS INTIMO
NEINDORFFII, PESKENDORFFII
ALIORVMQVE LOCORVM
DOMINO HAEREDITARIO
OMNI QVA PAR EST, SVBMISSIONE
DEVENERANDO

HANCCE DISSERTATIONEM INAUGURALEM

OMISSISSIMO GENIORISSIMO EXCELLENTISSIMO

IN SVBIECTISSIMAE MENTIS TESSERAM

HVMILLIME OFFERT

VON DER ASSEBVRG

REGI POTENTISSIMO SVECORVM REGI

FRIDERICO

HASSIAEVE LANDGRAVIO

A CONSILII INTIMIS

MINISTRO STATUS INTIMO

REINHOLDTII PERSKENDORFTII

ALTIORVM LOCORVM

DOMINO HAEREDITARIO

SVBIECTISSIMVS CLIENS

CAROLVS IOSIAS IOHANNES CRAMER.

PRAEFATIO.

Gravissimus atque ac omnibus & Philologis & Medicis, ob elegantiam & gravitatem suorum præceptorum, æstumatissimus Aurelius Cornelius CELSVS, quando Libri suo VII. de Medicina in *Praefatione Chirurgum* describere vult, & quid præcipue ad illum desidererur, ita de eo loquitur: *Esse autem Chirurgus debet ADOLESCENS, aut certe ADOLESCENTIAE PROPIOR; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra promptus, acie oculorum acri, claraque, animo intrepidus, immisericors, sic ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore eius motus, vel magis quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, secet: sed perinde faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur.* Quoties vero hæc verba legi vel audiui, omnia gravia, & prudentissimo CELSO, quem latinum HIPPOCRATEM & Medicorum CICERONEM vulgo appellant, digna esse iudicavi, si excipias priorum huius descriptionis verba, sive Chirurgo adscripta attributa, quod nimirum *Chirurgus debeat esse ADOLESCENS, aut certe ADOLESCENTIAE PROPIOR*; cum potius, quia in morbis, qui Chirurgis curandi offeruntur, & quos *Chirurgicos* propterea vocant, qui manu & scalpello aliisque ferramentis sanandi, maturum, subactum, sagacissimum, si rite eos curare velimus, requirant ingenium ac iudicium, quod sane non tam in lubricis adolescentibus & adolescentiæ propioribus, sed in *senioribus & gravibus viris*, qui multa videntur

A 2

runt, multa didicerunt atque experti sunt, potius quærendum atque expectandum esse, manifestum est.

Atque cum exantlatis consuetis Medicinæ Candidatorum examinibus argumentum quoddam pro Dissertatione inaugurali, ut vocant, mihi elaborandum esset, sapientissimus alias CELSVS hac in sententia graviter mihi, pro nostrorum saltem temporum ratione, errasse, atque vero longe similior sententia huic contraria mihi videtur; hancque ob causam hic evincere studui, *hominem in virili aetate, itemque senem expertum, ceteris paribus, longe meliorem sive perfectiorem Chirurgum esse posse*, quam adolescentem.

Quam ob rem in hac Dissertatione investigare studui, quare egregius ceteroquin hic Vir & Medicus inter Romanos, antiquissimus, quando dixit: *Esse autem Chirurgus debet ADOLESCENS, Chirurgum esse voluerit adolescentem*. Deinceps vero ostensurus sum, quod Chirurgus virili ætate imo etiam senex, isque præsertim adhuc sanus & vegetus, non solum minus dignus Chirurgus, verum etiam *magis aptus ac melior* quoque Chirurgus, si cetera sunt paria, esse possit, quam adolescens. Quodsi forte in hac sententia, quæ iam per septendecim & quod excedit sæcula duravit, & pro vera promiscue habita, atque a nullo fere, quantum novi, in dubium vocata, multo minus ab aliquo peculiari scripto refutata est, erraverim, meliora edoctus facile victas dabo manus. Interea tamen me eiusmodi dubia contra CELSI sententiam hic in medium protulisse spero, ut me hæc non sine ratione cogitasse & scripsisse æquum lectorem iudicaturum esse, confidam, atque sic his præmissis, ad rem ipsam bono cum Deo progrediar.

I. Præ

I.

Præ omnibus vero hic mihi exponendum erit primo quid *Chirurgus*, ac deinde quid sub *Adolescentis* nomine intelligi solet; quia ex horum definitione controversia hæc maxime erit diiudicanda. Sub *Chirurgi nomine* intelligi solet Vir, qui manibus potissimum atque instrumentorum ope morbis corporis humani medetur: quod nomen Græci talibus Medicis, qui ita curant, dederunt, ortumque habet à græco vocabulo χείρ, manus & ἔργον, opus, quia manibus operas sive curationes suas præcipue perficiunt: qua in re quia scalpellis, præter dolores facile adhuc magna damna ægro inferuntur, aut inferri possunt, magna profecto prudentia, scientia & animus magnus, imo & aliæ peculiare dotes requiruntur, quarum varias quidem CÆLSVS in antea relatis verbis, attamen non omnes, indicavit. Nihil enim hic dixit de *Scientia Anatomica*, quæ tamen, ut omnes harum rerum periti fatentur, bono Chirurgo adeo necessaria est, ut ea sine magno dedecore & damno carere nullo modo possit; verum potius Chirurgus mehercules longe magis & longe accuratior necessaria est, quam ipsi Medico strictè sic dicto: quia hic multos morbos, ut febres verbi gratia & cum primis intermittentes, variosque alios morbos diæta & medicamentis, sine ullo anatomæ adminiculo, pellere & sanare potest. Chirurgus vero in quam plurimis gravioribus suis officiis & actionibus chirurgicis sine damno manifestissimo ea carere nequit, sicut frequens & tristis experientia quam sæpissime docuit: sic ut

profecto pro vitio quodam haberi CELSO iure possit, quod anatomicam scientiam inter qualitates chirurgis necessarias non retulerit. E contrario manifestum est, quantum scientia perfecta anatomica ars chirurgica a recentioribus Chirurgis correctæ, emendata atque promota est, non nisi quam ignarissimis potest esse ignotum. a)

II. Quid vero CELSVS noster sub *Adolescentis* nomine intellexerit, mihi magis dubium videtur, quam quid sub nomine *chirurgi*; neque ullum etiam novi, aut Philologorum aut Criticorum aut Medicorum, qui hac in re aliquid commentatus sit, vel saltem, qui aliquid certi, quid hic sub *adolescente* intelligendum sit, definiverit aut constituerit. Vfus autem vulgaris est & Lexicographi etiam docent, quod *adolescens* vocetur ille, qui in tertio ætatis vivit septennio, dum primum *infanile*, usque ad septimum; alterum, ad annum XIV, quod *puerile*; ac tertium *adolescentia*, quæ proxima post pueritiam ætas est, ab anno XIV ad XXI ita vocentur, quando scilicet ita adoleverunt, *ut in longitudinem non amplius crescant*: b) *Juvenile* vero, quod hanc sequitur, ad vigesimum octavum vel trigesimum usque, ubi *virilis* sequitur ætas, extendunt: in qua Viri sunt maxime vegeti, & quæ ad senectutem sive sexagesimum annum & ultra sæpe extenditur. Quando autem *adolescentium ætas* vulgo ita sumitur, ut modo dixi, ego vulgarem hanc inte-

a) Conf. FRAES. Diss. de Anatomæ maiori in chirurgia quam Medicina utilitate. 1737. Helmst. edita.

b) Vid. *Lexicon Calepini*, sub voce *Adolescens* & alii plures,

interim retinebo, præsertim quia CICCERO Lib. I. Off. Cap. XXXII. de iis dixit: *Est adolescentis maiores natu vereri, exque his deligere optimos & probatissimos, quorum consilio & auctoritate nitatur: ineuntis enim ætatis inscitia (id est adolescentiæ) senum constituenda & regenda est prudentia.* Vnde patet, CICCERONEM adolescentis vocabulo in sensu vulgari, modo indicato, uti. Optarem, ut vel alii magni viri, me doctiores, hunc locum mihi exponerent, & ex hoc scrupulo me eriperent; vel ut ille Cel. RHODII CELSVS, quem amplissimo commentario superiori seculo illustrasse dicitur, adhuc prostraret, nec flammis in incendio Bartholiniano consumtus esset, ut huius vocabuli mihi hic obscurissimi explicationem & verum sensum reperire possim, quæ & aliis & mihi lucem daret: dum non video, quomodo hæc significatio hic stare queat. Interea tamen de CELSI sensu circa adolescentis significationem infra meam sententiam uberius proponere studebo, & interea sensu vulgari, & quo CICCERO loco citato eo usus est, hic quoque utar.

III. Quod vero CELSVS Chirurgum voluerit esse adolescentem aut saltem adolescentiæ propiorem (& non virum aut senem) ex mox subiectis eius verbis aliquo modo patere mihi videtur: dum vult, eum etiam debere esse *manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente.* Hæc manus qualitates profecto in bono Chirurgo summe sunt necessaria: nam si Chirurgus manus non habet strenuas, stabiles & non intremiscentes, ille profecto ad nullas curationes five actiones chirurgicas magni momenti erit aptus; sed

e con-

e contrario noxas & damna varia facile ægris inferet, atque loco salutis, quam hic quærit, eos vel interficiet, vel graves eis læsiones inducet, vel saltem hoc, quod in curatione præstandum est, aut præstare debet, non præstabit. Illa vero virtus plerumque magis est in adolescentibus & iuuenibus, imo & in viris, quam in senibus.

IV. Sicuti vero, quod hic posui, exemplis egregie illustratur & confirmatur vel extra dubitationem ponitur, proponam primo unam ex vulgatissimis administrationibus chirurgicis, nimirum *venarum incisionem*, sive ut vulgo dicere solent, *Venæ sectionem*, quam Græci *Phlebotomiam*, ad distinctionem ab *Arteriotomia* vocarunt. Profecto diu observatum est, Chirurgos senes & quidem etiam illos, qui adolescentes, vel iuvenes, vel saltem viros iuniores pro optimis phlebotomis, sive talibus chirurgis habitos esse, qui prompte, blande & accurate hanc operationem perfecerunt, & pro talibus summa laude per plures annos floruerunt; ubi vero tandem *senes* evaserunt, eorumque visus debilis factus, vel manus tremulæ redditæ, omnem tunc in senectute famam atque existimationem, quam ob Venæ sectionem olim habuerant, amiserunt, aliosque iuniores ipsorum famam acquisivisse: id quod non solum varii observarunt & notarunt, sed & Illustris D. PRAESES similes ipse novit. Atque hæc ipsa ratio quoque causa fuisse videtur, quod CELSVS in supra relato dicto *adolescentes senibus prætulit*; dum sine dubio etiam Romæ, ubi CELSVS olim vixit, eadem ratione cum Chirurgis senioribus actum sit: sic ut hanc ob rem, ut *Chirurgus adolescens sit*, voluerit. V.

V. Nam vidi & novi ipse Chirurgos paullo seniores, (de decrepitis & valde senibus, quia res per se clara est, hîc non dicam) qui ob manus intremiscentes, dum venas incidere debuerunt, venam non aperuerint, atque sic punxisse sine effluxu sanguinis; dum cutem aut pinguedinem solum vulnerarunt, vel alium locum, quam ubi vena erat, læserunt: ex quo manifestum est, eos in brachio vel pede *facile aut nervum, aut tendinem, aut arteriam*, pessimo sæpe cum effectu lædere posse, & haud raro solere; unde ægri in gravia mala imo in vitæ periculum coniecti sunt, sic ut alii homines ab istiusmodi Chirurgis iure abhorruerint, aliosque inquisiverint iuniores, si non adolescentes, quibus manus strenua, stabilis non intremiscens erat. Imo nonnulli homines, qui sanguinem sibi detrahi volunt, atque accedentem ad opus conspiciunt Chirurgum manibus tremulis, eum horrent, atque anxietatibus, imo animi deliquiis corripuntur, antequam incisionem fecit, eamque ob causam eiusmodi Chirurgos non amplius accersunt.

VI. Sic si eiusmodi Chirurgus intremiscens *arteriotomiam* instituere deberet, ob eandem causam eam non facile incidet; sed frustra ægrum vulnerabit & alio in loco, quam ubi arteria sita est, vulnus faciet, ubi illud non desideravit, aut ubi Medicus curans hoc fieri noluit: id quod senes chirurgos revera sæpe exosos reddit.

VII. Ita sæpe *abscessus* sunt iuxta magnas arterias, ut circa arterias brachiales, ad brachiorum alas, circa cubiti flexuram aut circa carpum, vel cir-

ca inguina aut poplites; aliasque partes similes, ubi facile intremiscente manu, dum eiusmodi abscessus & praesertim paullo profundius fitos, iuxta has magnas & periculosas arterias aperire vel incidere vult, eam laedere & hominem eo ipso, propter ingentem sanguinis profusionem inde exortam vel interficere, vel saltem claudos & miseros reddere facile poterit; sic ut sine iniuria has ob causas C E L S V S adolescentes pro Chirurgis desideraverit & senes abesse iusserit.

VIII. Si adhuc maioris momenti *administrationes chirurgicas* consideramus, sicut exempli loco esse potest *suffusionis per acum curatio*, facile patebit, eam Chirurgo seni tremulo nulla ratione tuto committi posse; quia si acus in oculum demissa, ab intremiscente manu ligamentum ciliare, processus ciliares, iridem, & speciatim sphincterem iridis five pupillam, aliasve oculi partes tenerrimas ita disrumpere destruere ac laedere potest, ut visus, sine spe ulla eum unquam recuperandi, destructus atque in aeternum ipsi ereptus sit.

IX. Quomodo quæ in *curatione fistularum lacrymalium* ad modum A N E L L I I a) senex tremulis manibus praeditus specilla eius in puncta lacrymalia immittere & inde per ductum nasalem ad nasum usque demittere possit, ego profecto haud perspicio. Ita qua ratione *siphunculo Anelliano in puncta lacrymalia perquam exigua* & ceteras vias lacrymarum intrare, eas apto liquido replere, eluere & mundificare poterit,

a) vid. D. PRAESIDIS Instit. Chirurg. Tom. II. Cap. LIV.

terit, certe non video; sed apice siphunculi valde tenui & quasi acuto partes potius oculi vicinas, quæ valde sensiles sunt, punget, lædet, vulnerabit, dolores, inflammationes aliaque in oculis mala concitabit, nullum autem commodum ægro præstabit.

X. Idem facile probare possem *circa alia oculorum vitia*, & quidem nominatim, pannum, pterygium, unguem, staphyloma, venæsectionem aut scarificationem oculorum, hypopyum, encanthisdem, tubercula intra palpebras, vel supra eas; in quarum omnium curatione, si manus non sunt strenuæ ac stabiles, ægri oculi sæpissime quam gravissime lædi possunt.

XI. Sic si *labra leporina* curanda, si *frenulum lingue* incidendum, si *uvula vitiosa* amputanda, si *tonsilla* in faucibus suppuratæ aperiendæ, si *bernia incarcerata* periculosa per scalpellum curanda, vel *vulnus ventris*, per quod intestina prolapsa sunt, paullo angustius scalpello dilatandum, per tremulas manus partes vicinæ, & quidem his ultimis modo recensitis malis, *intestina facile vulnerari*, atque sic æger interfici potest: adeoque profecto haud sine ratione **CELSVS** Chirurgum *adolefcentem esse voluit*; id quod longe pluribus, nisi hæc sufficere existimarem, exemplis probare possem.

XII. Deinde **CELSVS** noster Chirurgum voluit esse *adolefcentem*, ut sit *acie oculorum acri, claraque*; sive ut bono & accurato instructus sit visu: quoniam visu læso in omnibus non solum iam §. VIII. IX. X. & XI. recensitis, verum adhuc quam plurimis aliis in

malis a chirurgo sene debili visu & manu gravissimas læsiones inducere potest: *tantum enim visus vitio peccare potest, quantum manibus intremiscentibus*, imo forte adhuc magis & gravius. Quando autem utrumque & *manus tremule & visus valde debilis* simul in uno eodemque Chirurgo sene concurrunt, ego profecto ipsi ne brachium incidendum, multo minus nobiliores partes, plures ob dictas rationes, committere vellem.

XIII. Tertio loco, quoniam in Chirurgia facienda, *brachiis, manibus, pedibus, femoribus, mammis* imo & *tumoribus maioribus resecandis* haud minus, quam in prædictis per ferrum curationibus animus (*courage*) requiritur, CELSVS verisimiliter etiam existimavit *adolescentes animo magis esse intrepidos, quam senes*; quoniam iuvenes & adolescentes sæpe ad temeritatem usque intrepidi sunt, sicuti sæpius in Academiis observatur; senes vero his plerumque cautiores adeoque sæpe & *timidiores* existunt, & majori animi deliberatione omnia facere solent, atque præterea multo magis ad misericordiam proclives sunt. Verum Chirurgum *immisericordem* esse desiderat, quando citato loco dicit: sit ANIMO INTREPIDVS, IMMISERICORS; id quod facilius & rectius se in *adolescentibus vegetis & calidis* se reperiturum esse certus sibi persuasit, adeoque rursus etiam hanc ob causam Chirurgum voluisse videtur *adolescentem*, ut sic omnes illas qualitates simul habeat, quas Chirurgo bono maxime necessarias esse iudicavit: qua quidem in re etiam non prorsus erravit.

XIV.

XIV. Praeterea etiam *Chirurgum forte adoles-*
centem vel iuvenem, a) esse voluit, quia hi *egregium*
corporis habent robur; senes autem contra debiliores
 rursus evadunt. Nam sunt revera variae curationes
 Chirurgicæ, quæ ingens, vel saltem *haud mediocre*
corporis robur desiderant, ut rite perficiantur, sicuti
 sunt primo *fracturæ ossium*, & secundo loco eorundem
luxationes; quæ profecto in humeris, brachiis, carpis,
 tarsis, genibus, ossibus femoris, spinæ dorsii aliis-
 que tantas, ut rursus in naturalem & debitum resti-
 tuantur locum, requirunt *vires* ac valorem, ut debi-
 lis senex nihil sæpe in his reponendis efficere queat.
 Praeterea in *arte obstetricandi*, vertendis atque extra-
 hendis ex utero infantibus pessime fitis, præcipue pel-
 vi incuneatis, tantis sæpe, sicut artis huius periti pro-
 be sciunt, corporis viribus opus est, ut vel robustis-
 simi etiam chirurgi & obstetrices quandoque omni
 conatu ac durissimo labore nihil efficere queant.
 Quid igitur senex debilis hic præstabit, si robusti a-
 dolescentes aut adolescentiæ propiores, aut viri etiam
 iuvenes quam maxime vegeti sæpe re infecta, sudo-
 ribus diffuentes & confecti a negotio abstinere & a
 parturiente discedere coguntur, sicuti non solum a
 D. PRAESIDE didici, verum & auctores plures refer-
 runt, atque exempla varia apud scriptores reperiun-
 tur, quæ adducere possem, nisi hæ res iam satis vel
 in vulgus essent notæ, atque brevitati studerem.

B 3

XV.

a) *iuvenes* a iuvando nomen acceperunt, quia ad labores & iu-
 vandum maxime apti sunt, quæ qualitas in chirurgo valde
 quoque necessaria est.

XV. Interea tamen licet hæc omnia ita se habeant, ostendere tamen atque *contra CELSUM evincere hic elaborabo*, hanc adolescentiæ imo & juvenilem ætatem pro chirurgo bono non esse optimam; sed his seniores & cumprimis *virilem ætatem esse meliorem*, atque chirurgos harum ætatum, si forte non meliores illis sint, tamen *minimum æque aptos ac bonos*, quam adolescentes esse chirurgos posse, & revera etiam esse; ita ut si quid unquam, hoc sane ipsi paullo imprudentius e calamo elapsum sit. Nam quid in scientia sive arte adeo ampla, prolixa, difficili & periculosa ab adolescente magni & boni expectari potest: dum profecto hodie vix anatomix, multo minus Chirurgiæ elementa adolescentiæ annis scire solent aut possunt, multo minus ad magnum aut perfectum artis huius gradum pervenire.

XVI. Primo autem loco paucis tantum indico & non prolixè probabo, quia *boni chirurgi usu fiunt, senes meliores adolescentibus, si cetera sunt paria, posse esse Chirugos*: quia illis longo temporis tractu & longa experientia plura viderunt, sæpius omnis generis vitia, præsertim si diligentes fuerunt, curarunt, eoque ipso iudicium eis valde politum atque confirmatum est, ut accuratius de morbis ipsis occurrentibus iudicare queant, quales scilicet sint, unde oriantur, ubi hæreant, utrum curandi, an minus curandi & qua ratione, si curandi, curatio optime instituenda sit. Sicuti enim *recens* aut *novus miles* non mox primis annis illam prudentiam agendi in bello habere potest, quam Dux aut præfectus militum vetera-

teranus, sicuti etiam *novus nauta* five *navis gubernator* non mox tam aptus est ad magnam navem in mare, tempestate praesertim suborta, sine periculo magno gubernandam, quam *navis gubernator* bene expertus & senex, aut senectuti proximus, qui per varios casus per tot discrimina rerum, ut *VIRGILIUS* canit, longaque experientia observavit, notavit & didicit, quæ novus vix unquam in vehementi praesertim procella, ut plerique fatebuntur, rite perficiet aut praestabit; & quemadmodum *cuiuslibet artificis discipulus praestare* vix unquam aptus est, quæ veteranus sæpe quam facillime praestare valet; ita profecto etiam se res habet cum Medico, & cum primis Chirurgo, ubi exercitatione, longo usu atque experientia semper sunt prudentiores, cautiore, promptiores & aptiores ad res suas, praesertim difficiliore gerendas, sicuti in omnibus artibus, ubi manuum promptitudo requiritur, quam, cæteris paribus, Chirurgus adolescens, prout cuique fere notum est; ita & Chirurgus senex aut saltim senectuti propior, & virilis speciatim ætatis, æque ut Dux militum aut navis gubernator veteranus, ex mea sententia melior erit chirurgus.

XVII. Porro si ceteras quascunque artes intuemur, earum naturam ita constitutam semper deprehendemus, ut artifices prudentes atque expediti ac prompti longo usu semper fiant perfectiores, numquam vero per usum diurnum deteriores, quamdiu sani & vegeti adhuc sunt. Vt enim nunc artifices viliores (sub quibus intelligo *sartores, sutores, fabros ferrari-*
os ac

os ac lignarios, textores similesque) iam silentio præteream, quilibet novit, nullum perfectum nasci, sed usu sensim perfectiores & diuturno usu tandem perfectissimos fieri; ita adhuc magis id videmus in artibus nobilioribus, ut *pictoria, sculptoria, architectonica*, in arte *es incidendi, horologia conficiendi* aliisque similibus altioribus ac difficilioribus, quæ longum tempus plerumque requirunt, antequam quis in eis aliquid operæ prætium præstare & tandem ad magnam perfectionem pervenire potest, ut scilicet bonus fiat *pictor, sculptor, calator, architecta, horologiorum faber*, aliarumque artium difficiliorum magister; sic profecto in Medicina, & adhuc *magis in Chirurgia*, artium omnium præstantissima ac nobilissima, quæ simul anatomen, aliam artem, sive scientiam difficillimam fundamenti loco requirit, res se habet, dum revera, ut *CELSUS* ipse variis in locis fatetur, *difficillima* est. a) Quemadmodum enim hæc, quæ in cadaveribus solum incidendis, quæ non clamant, & ubi non metuendum, ut se commoveant, neque ut periculosa hæmorrhagia inducatur, & quæ in partium fabrica tantum evolvenda ac discenda occupata est, diuturnum usum requirit, antequam quis Anatomicus alicuius pretii evadat, aut evadere possit; ita profecto *adhuc minus chirurgia adolescentiæ annis ad disci potest*, sed longius tempus requirit, quæ in viventium corporibus incidendis occupata est, & ubi inci-

a) ut verb. gratia Lib. VII. Cap. XXIX. de *fetu mortuo extrahendo* ait: curatio hæc numerari inter *difficillimas* potest; nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert,

incisiones imprudentes sæpe mortem concitant, aut gravis læsio ac damnum ægro inducitur, dum eis facile magnæ arteriæ, venæ, nervi, tendines, intestina aliæque partes nobiliores incidi, corrumpi aut destrui possunt, nisi Chirurgus summam prudentiam & cautionem una cum manuum perita agilitate adhibeat. Anatomicus vero, quia in mortuis solum occupatus est, facilius & sine vitæ periculo in his peccare potest, quando ex incuria arteriam, nervum, aliamve partem magni momenti dissecat. E contrario Chirurgus sine magno dedecore aut ægri damno non licet ita peccare, sed summa prudentia & moderatione, præsertim in curationibus difficilioribus, ut terebra in cranio perforando, acu in suffusione supprimenda, tumoribus in collo scalpello excindendis, herniis incarceratis ferro curandis, calculis e vesica excindendis, membris maioribus, ut brachiis aut pedibus amputandis, infantibus male in utero dispositis, vel etiam mortuis ex utero eximendis, vel omnino excindendis, ut in ita dicta *Sectione Cæsarea*, aliisque similibus, in quibus tam perfecta scientia, atque tam diuturnus usus ad eas rite perficiendas requiruntur, ut nihil supra. Quare, quod magnus ac divus HIPPOCRATES de Medicina in universum Aphorismo I. Sect. I. quam sapientissime exclamat: *ARS LONGA, VITA BREVIS, quam maxime de Chirurgia valet,* quæ ars tam longa ac difficilis est, ut profecto brevi tempore nunquam, nisi forte summis quibusdam ingeniis, quorum sane paucissima sunt, addisci & recte exerceri possit; CELSUS vero generatim Chi-

C
rur-

rurgum, sine respectu ad ingenium & iudicium, sine respectu ad morbum &c. velit esse *adolefcentem*, aut *adolefcentiæ saltē propiorem*, verbo, *iuvenem*.

XVIII. Præterea Chirurgum veteranum, prudentem & expertum non postponendum esse Chirurgo adolescenti, propterea existimo, quia requisita illa, quæ CELSVS in Chirurgo suo adolescente desiderat, minimum *manum strenuam, firmam, stabilem non intremiscentem, aciem oculorum acrem claramque, animum intrepidum, immisericordem, sic ut sanari velit eum, quem accepit*, etiam adhuc in multis Chirurgis, imo forte in plurimis adolescentiæ annos dudum supergressis, virili speciatim, aut revera senibus, sub quibus eos intellectos esse volo, qui quinquagesimum annum superarunt, reperiuntur. Ponam enim CELSVM vel cum CELSO sentientem, annos adolescentiæ ad trigagesimum etiam annum usque extendere velle, ubi profecto virilis ætas incipit, an non tunc quam plurimi homines, præsertim qui sobrie & caste vixerunt, imo & qui quinquagesimum aut sexagesimum iam excefferunt annum, *manus habent strenuas stabiles, non intremiscentes, imo & aciem oculorum acrem claramque & animum ad actiones chirurgicas perficiendas intrepidum?* quemadmodum hoc multis exemplis veterum, imo & recentiorum Chirurgorum, ac nominatim *Fabricii ab Aquapendente*, MARCI AVRELI SEVERINI, FABR. HILDANI, SCVLTI, RVYSCHII, MARESCHALLI, & nunc adhuc viventis PETITI Parisiensis, DRANII imo & speciatim ex Illustribus D. PRAESIDIS, qui dum sexagesi-

gestimum iam quintum ætatis agit annum, omnino illa requisita adhuc habet, quæ CELSVS in Chirurgo suo adolescente desiderat, atque adhuc quasunque chirurgicas operas perficit, quæ ipsi occurrunt, & a iuvene aut adolescente perfici possunt aut solent. Quare enim eiusmodi Chirurgi feniores, qui illa adhuc requisita habent, quæ CELSVS in Chirurgo adolescente adesse vult, minus apti chirurgi esse debeant, quam *chirurgus adolescens*, nulla prorsus ratio idonea aut sufficiens, ut nostri Philosophi hodie loqui amant, mihi apparet.

XIX. Contra si considero, *quantum scientiæ prudentiæ, artis & usus requiratur ad operationes paullo difficiliore*s, rite, hoc est, cito, tuto, & quantum fieri potest, iucunde perficiendas, illi ignorare nequeunt, qui in chirurgicis rebus non prorsus rudes aut hospites sunt. Factum hinc esse propter magnas multarum perficiendarum curationum difficultates existimo, ut ab antiquissimis temporibus iam nonnulli potissimum *uni vel alteri earum recte* discendæ atque perficiendæ se applicaverint. Nam bonus chirurgus non solum debet scire naturam morbi curandi, eius signa & qua ratione medicamenti & ferro optime curandus sit; sed insuper habere *animum illum intrepidum & immisericordem*, quem CELSVS in chirurgo & ipsa etiam res desiderat (qui multis deficit, qui etiam Chirurgiam satis bene didicerunt,) imo requiritur etiam illa *manuum aptitudo & promptitudo*, ut tuto, rite, & ut malum exigit, promte agere & secare queant; præcipue vero in veterum,

speciatim HIPPOCRATIS & CELSI monumentis deprehendimus, quod quidam iam tunc *calculo e vesica* bene excindendo sive *Lithotomie* totos sese applicaverint, quos *Lithotomos* iam Græci ac Romani appellarunt, sicut AMMONIVS *Lithotomus* apud CELSVM Lib. VII. Cap. XXVI. §. 3. iam celebratur, & propter hanc calculum excindendi magnam difficultatem, quam non opus adolescentis esse existimavit magnus HIPPOCRATES, inter alias causas credo ipsum suis discipulis suavisse, ut a *calculi sectione* abstinerent; quia facile, præsertim nondum bene exercitati, ægros interficere possent; sed potius gravissimas ob rationes iussit, ut illis hoc negotium relinquere, qui animi & corporis aptitudinem ad hanc curationem haberent & longo usu hoc rite perficere didicissent. Hinc etiam adhuc hodie in Gallia, Anglia, Hollandia & alibi chirurgi sunt & fuerunt, qui præcipue huic se manciparunt: ubi speciatim & RAVIVS, præstantissimus Lithotomus, mihi est nominandus, Germanus natione, ob lithotomiæ laudem hoc sæculo, dum Amstelodami & Lugduni Batavorum vixit, per totam Europam celeberrimus, qui unice etiam huic curationi, & quod notandum, non ut adolescens, sed virili ætate se dedicavit, mirumque non est, quod hi viri ob usum continuum ac diuturnum in ea longe perfectiores facti sint quam qui in hac arte adhuc sunt adolescentes, aut ab adolescente sive novo Chirurgo facile sperari potest.

XX. Sic quoque veteres, habuerunt Medicos OCVLARIOS sive *Ophthalmiatros*, qui morbis oculorum

lorum sanandis & spectatim istis operationibus, quæ in oculis sese offerunt, perficiendis, ut nominatim *suffusionibus* supprimendis, *pannis*, *unguibus* & *tuberculis* vel tumoribus ac *staphylomatibus* aliisque malis auferendis operam dederunt, atque athuc hodie in maximis Europæ urbibus eiusmodi reperiuntur, quos Medicos *oculares* (*Augenariste* nos Germani, *Oculistes* Galli appellant) & quidem ex mea sententia recte; quia sic multo & frequenti usu longe perfectiores fiunt & fieri possunt, quam si adolescentes parum adhuc exercitati tam difficiles actiones perficendas suscipiunt.

XXI. Ita etiam veteres *herniis curandis* peculiare chirurgos sive Medicos constituerunt, vel saltem a longo tempore iam Medici sive Chirurghi fuerunt, qui herniis & speciatim per sectionem sive scalpellum sanandis operam dederunt, atque hanc ob causam *Celotomi* sive *κηλοτομοι*, herniotomi, Germanis *Bruchschneider*, appellati sunt, qui quondam totam Germaniam pervagati sunt, ut homines herniis intestinalibus, omentalibus, aquosis, carnosis laborantes ope scalpelli, imo & omentales præcipue & intestinalis, sive in umbilico fuerint, sive in inguinibus aut scroto, per vincula idonea sive fascias, sanarent; quo factum sæpe est, ut, quamvis in anatome & litteris quidem admodum fuerint rudes, tamen tandem per longum usum atque experientiam haud vulgarem, quæ in Chirurgia summe sunt necessaria, tandem sibi horum vitiorum notitiam & curandi scientiam ac promptitudinem acquisiverunt, quam pro-

fecto Chirurghi adolescentes vix unquam ob experientiae diuturnioris defectum habere possunt.

XXII. ARS OBSTETRICANDI five parturientibus mulieribus succurrendi, praesertim in casibus difficilibus, quae una pars ex nobilissimis totius Chirurgiae est, omnium artium ac scientiarum forte antiquissima, ac summe necessaria, attamen etiam, teste CELSO Lib. VII. Cap. XXIX. ex difficillimis, & cuius primus artifex ADAMVS fuisse videtur, dum EVA uxor eius, nullum aliud auxilium habere potuit humanum, quam hunc suum maritum, successu temporis quidem ex naturali mulierum verecundia ad mulieres transit, quae quidem etiam obstetricis officio, quam diu & quoties naturali ac facili modo possunt; quare etiam ipsis in partu naturali & facili lubens illud relinquitur. Verum quoniam ob rationes & causas quam plurimas, dum unicus fere tantum modus est five situs, quo infantes facile vel sine auxilio aliorum nasci possunt (quamvis, ut notum est, etiam & hic multis non sit sine doloribus) & quidem illo, quo foetus pronus, capite praecedente, faciei incumbens & directo capitis vertice cum centro five axi oris uteri & vaginae in linea recta exitum ex ventre matris molitur, foetus in alium situm in utero disponitur, quam qui naturalis & consuetus est, sane nasci non potest sine aliorum auxilio, quo manibus verti, in alium situm disponi, imo omnino extrahi debet, nisi matri & foetui vel saltem alterutri eorum moriendum sit.

XXIII.

XXIII. *Horum vero artificiorum* pro diverso fœtuum fitu in utero tot & tam diversa sunt, ut mœhercule omnia non nisi multo studio ac diligentia longoque usu bene addisci possint; hinc factum est, ut non solum ex sagacioribus & prudentioribus mulieribus, quovis fere in loco in hunc usum quædam a magistratibus fuerint constitutæ, *obstetrices* dictæ, quibus hæccura mulieribus in partu succurrendi easque iuvandi, *secundas educendi, infantibusque recens natis, solutione a funiculo umbilicali* eoque postea decenter ligando, demandata est.

XXIV. Huic vero negotio, quod varias easque graves ob caussas a prudentioribus omni fere tempore non ex levissimis, sed ex maxime difficilibus, ut supra iam dixi, agnitum est, dum quam plurimas mulieres parturientes & puerperas, imo & quam plurimos infantes in partu mori semper observatum est, Magistratus prudentiores non facile, imo vero nunquam *puellas aut mulieres adolescentes in hunc usum constituerunt*; sed quia probe agnoverunt, quod *non nisi longo usu* demum ad necessariam harum rerum scientiam pervenire possint, *seniores* paullo mulieres, quæ minimum quadragesimum annum egerunt vel superarunt & quæ sæpius vel ipsæ pepererunt, vel saltem multas parere viderunt, ut sic quomodo cum pariente muliere & fœtu recens nato agendum sit, quando doloribus veris corripitur, atque quod ante, in & post partum faciendum & fugiendum sit, sæpius viderint, probe gnari triti illius d.cti: *usum facere magistrum sive magistram*, ut sic tanto melius demandato munere fungi possint.

XXV.

XXV. Præterea etiam, præsertim in magnis ur-
bibus, imo & in magnis quibusdam pagis, obstetri-
ci aut obstetricibus ordinariis *aliam adhuc mulierem*,
quam huic negotio idoneam iudicant, *adiunxerunt*,
quæ veteranam obstetricem, dum ad parturientes
vocantur, comitari atque observare debent, quid
ante & in partu eiusque diversis speciebus fiat sive
contingat, aut fieri debeat, quomodo veterana pro-
cedat, quid in eo, qui præter naturam est, eiusque
variis generibus agat. quibusque artificiis, pro re-
rum circumstantium diversitate utatur, probe obser-
vet ac discat, imo etiam quibusdam in casibus eam
iuvet atque iussa eius exsequatur, ut sic aliquando ip-
sa tandem eodem officio, quia obstetrices mortales
sunt, aut ægrotae fieri possunt, apud mulieres par-
turientes fungi rite queat. Vbi etiam plerumque ob-
servatur, *juniores obstetrices non mox esse optimas*, sed
eas tandem, quæ *longo usu*, observatione ac medita-
tione sibi tandem necessariam scientiam atque agen-
di promptitudinem acquisiverunt. Quare igitur, si
ad munus obstetricum *puellas adolescentes* non ita a-
ptas esse existimant, aut illud ipsis committunt, sed
mulieres tantum seniores, tanquam magis expertas,
non etiam ad Chirurgi munus viri, adolescentibus
seniores, admittendi erunt, sed tantum secundum
CELSVM adolescentes.

XXVI. Verum enim vero cum denique longo
tempore & prudenti ac diuturna huius artis obstetri-
ciæ contemplatione a Medicis & Chirurgis pruden-
tioribus melius, quam olim, perspectum sit, *quod in*
bac

*hac arte difficiles casus quam plurimi occurrant, ut fere impossibile sit, mulieres obstetrices, quæ plerumque ex vulgari plebe sunt oriundæ, (dum ditiores aut ex honoratioribus familiis ortæ, quæ legere & scribere didicerunt, atque prudentius educatæ sunt, & ad artem hanc addiscendam illis longe aptiores sunt, (a) ob contemptam obstetricum conditionem & vile plerumque stipendium, quo fruuntur, se huic negotio adhiberi nolunt) quæ sæpe nec legere nec scribere, imo ne litteras sive elementa alphabeti noscunt, atque sic etiam necessaria ad has actiones, quæ in partu præter naturam peragenda sunt, satis discenda & comprehendenda sapissime haud sint idoneæ, atque sic etiam ex lectione bonorum hac de re scriptorum, quorum quidem satis multos eosque idoneis figuris illustratos habemus, proficere non possint, quo fit, ut in rebus quam plurimis & speciatim difficilioribus, si quæ occurrunt, aqua ipsis hæreat, quidque tunc faciendum agendumque sit ignorent, ab aliquo tempore & Medici & Chirurghi imo & Magistratus nonnulli, ut hunc defectum resarcirent & imple-
rent, magnam dederunt operam, constituendo hinc inde & scholas & Doctores artis obstetriciæ, ad conservandas multas mulieres parturientes & foetus nascendos, in salutem Reipublicæ, servandosque sic multos subditos, alias sine convenienti auxilio in ipso partu perituros, ut in his scholis non solum mulieres, sed & viros,*

D

pra-

(a) probare hoc possum exemplo *Siegemunda*, celeberrimi illius per Germaniam obstetricis Brandenburgicæ, quæ non solum Parente, qui verbi divini minister erat, nata est, sed & nupta Ducis Silesiaci redituum olim administranti ac postea Præfecto.

praesertim Medicos & Chirurgos iuvenes obstetricantes (haud facile adolescentes, ob nimis parvam aetatem) erudiendos, quomodo tam ante & in partu naturali, quam difficili & praeter naturam se rite gerere debeant, ut, quantum fieri potest, & parturientes & infantes vivi conseruentur.

XXVII. Non hic iam dicam *de utilitate & necessitate horum institutorum* huiusque scientiae, quas nemo negare potest; sed *solum de difficultate hanc scientiam & artem rite addiscendi.* Nemini enim inter prudentiores Medicos & Chirurgos latet, quot casus *difficiles in partus negotio, tam ex vitio parturientis, quam foetus nascendi, imo etiam ipsius obstetricis imprudentis incidere possint*, atque re vera etiam saepe incidant, ubi quam exercitatisimi & maxime veterani obstetricantes vix inveniunt, qua ratione eiusmodi femina a foetu liberanda, aut foetus a matre, & praesertim vivus educendus sit: atque ad hoc, melius cognoscendum libri & figurae, quae de his casibus exarati sunt, curiosius inspicere, vel expertissimi hac in re magistri interrogari possunt. Longe vero adhuc magis ii magnas *has difficultates experiuntur, qui operi ipsi auxiliares manus, fundamentis etiam ex Doctoribus & libris optimis, hac de re conscriptis, prius bene cognitis, adhibere studuerunt & revera adhibent: dum in quovis fere partu p. n. peculiare & novas quasi difficultates experiuntur, quas antea non experti erant, ut iudicio de novo alio succurrendi modo ipsis cogitandum sit; sic, ut profecto ars bene obstetricandi & parturientibus in partu p. n.*
suc-

succurrendi non sit res adeo facilis, ut chirurgi vulgari sensu adolescentes, una cum reliqua chirurgia, eam tam facile addiscere aut scire queant; licet ars hæc in partu naturali eis succurrendi ut plurimum non sit valde difficilis, sed quælibet fere femina, vel quilibet etiam Chirurgus, sive adolescens sit, (si non omnino imprudens aut ignarus est) sive virilis ætatis, fœtum eiusmodi in partu suscipere & extrahere possit; sic ut & hic existimem, quod Medicus aut Chirurgus, virilis ætatis, quibus magna his in rebus experientia est, adolescentibus merito suo sint præferendi.

XXVIII. Multi quidem adhuc alii sunt morbi, quorum curationes a Chirurgis perficiendæ sunt, & quos hic referre & meam ex ipsis sententiam uberius, si vellem aut opus esset, confirmare possem, ut de *aneurysmatum curationibus, de trepani applicatione, de artubus, præsertim maioribus amputandis, & sanguinem tam in his, quam gravibus quibuscunque vulnerum profluviis rite cohibendis, de Laryngotomia & gutture variis in casibus aperiendo, de vulnerum & speciatim abdominis atque intestinorum futura, herniis incarceratis scalpello sanandis, de fistulis ani, præsertim mali moris, itemque fistulis ex carie vel spina ventosa ortis, bene glutinandis, aliisque quamplurimis, quæ ex cel. PRAESIDIS Institutionibus Chirurgicis, ad quas Lectores brevitatis causa hic remitto, depromi possunt. Verum hætenus dicta ad sententiam meam, quod nimirum *bonus Chirurgus potius virilis, imo haud raro, si cetera sunt paria, etiam senilis, quam adolescentis sit ætatis, ut sic longo**

usu confirmatus, tanto melius & certius quid & quomodo in gravioribus malis agendum sit, cognoscere, diiudicare & efficere possit.

XXIX. Vt vero dictum illud aut sententiam CELSI, sapientissimi alias viri & Medici, quod nimirum Chirurgum voluerit esse *adolescentem*, a lae, quæ ipsi hac ex re forte affricari possit, aliqua ratione & ex æquo defendam, existimo ipsum *adolescentis aetatem* verisimiliter *longe magis extendisse*, quam vulgo, ut supra §. II. indicavi, extendi solet, & ubi ab anno XXI alias *iuvenilem aetatem* incipiunt, eamque ad quarti septennii finem, annum scilicet XXVIII vel trigésimum, ubi *virilem aetatem* incipere solent, extendunt, atque sic minimum *iuvenilem aetatem* simul *sub adolescente inclusisse*, sicuti & hæc sententia ab aliorum quorundam mente non aliena est. Ita enim *adolescentes* veteribus & nominatim VARRONE ab anno XV ad trigésimum appellatos esse CENSORINVS Lib. de die natali cap. XIV refert, & LIVIVS Tarquinos quoque *adolescentes* appellavit, qui tamen mariti iam erant Lib. II. cap. III. Imo CAESAR Curioni Tribuno plebis *adulescentiam* tribuit Lib. II. de bello civili cap. XXXVIII; SCIPIONI, LIVIVS Lib. XXX. Cap. XXX., qui iam XXIX ætatis annum excefferat. Atque vel triginta, quin & quadraginta annis maiores *adolescentes* esse vocatos, MANVTIVS ostendit in explanationibus ad CICER. Lib. II. Epist I. ad familiares, ubi uberius indicat, CICERONEM BRVTVM & CASSIVM anno, quo Præturam gerebant, id est, anno ætatis quadragesimo, *adolescentes* vocasse, eundem-

demque BRVTVM eodem quoque anno a CORNELIO NEPOTE in vita ATTICI *adolefcentem* appellatum esse: quo nomine veteres, ut mihi videtur, sæpe virum sanum vegetum, robustum, licet XL imo quinquaginta annos superaverit, indicare voluerunt. Imo ut ex functionibus, quas Chirurgo destinavit, CELSVS, mihi verifimile est, sub verbis SIT ADOLESCENS, *aut saltem adolescentiæ propior*, ipsum intellexisse *totam illam hominum vitam*, qua fere ut adolescententes, sensibus, animo & corpore vegeti, & ad omnes Chirurgo competentes actiones perficiendas maxime apti sunt, quod nos Germani sæpe exprimere solemus his verbis: *Er ist noch ein Wackerer iunger Mann*, vel, *er ist noch in seinen besten iabren*, qualis est ætas virilis vegeta, quousque animo & corpore viget, sic, ut adolescentem tantum a sene & senectute sive illa ætate distinguere voluerit, quo homines intremiscere incipiunt & acie visus non amplius pollent. Quia nulla profecto valida esset ratio, quare quis illos ab exercitio artis chirurgicæ excludere, aut ineptos haberi velit, (qui tamen ad illud satis apti imo aptissimi sunt) illudque solis adolescentibus vulgo ita cum HIPPOCRATE dictis, (a) committendum esse velit.

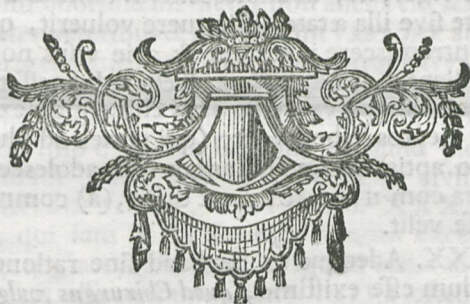
XXX. Adeoque ex his haud sine ratione concludendum esse existimo, *quod Chirurgus vulgari de adolescentibus sensu non omnis debeat esse adolescens*; verum potius, *ut adolescens ex media illa ætate virili*, inter adolescententes & iuvenes proprie seu vulgo sic dictos &

D 3

senes,

(a) Sicut CENSORINVS hoc quoque refert Libro citato.

senes, scilicet a XXVIII. ad L. imo & in quibusdam ad sexagesimum, qua homines viribus mentis & corporis sunt maxime vegeti & prudentissimi, sicut virilis ætas vegeta hodie sumitur atque esse solet, quæ omnino hic simul sub adolescentibus, aut ætate adolescentiæ priori intelligi debet; alias CELSVS hic errasse quam manifestissimum esset: adeoque CELSVS merito hic clarius loqui aut scribere debuisset, si virilem vegetam ætatem sub adolescentis nomine, ut par est, comprehendere voluisset. Id quod hac in Dissertatione, salva aliorum sententia, ostendere vel evincere volui.

(*) Sicut conscribitur hoc quodque legitur libro citato.

NOBILISSIMO ATQVE CLARISSIMO
CANDIDATO
P R A E S E S

*L*audo proboque institutum Tuum, quod loco specimenis inauguralis praestantissimi & elegantissimi inter Medicos veteres Aurelii Cornelii CELSI locum quendam vexatum magni momenti pervestigare, atque meditationibus Tuis hac in Dissertatione exponere volueris; qui, dum CELSVS, ut Chirurgus adolescens sit, desiderat, vel obscurus sit, vel omnino falsus videtur: qua vero in re illustranda atque excutienda TVOS & in Philosophia & in Medicina, cum theoretica, tum practica, profectus exhibuisti, & quantum scientiae atque experientiae requiratur, ut quis bonus fieri possit Chirurgus: sic, ut adolescens, sicuti vulgari sensu hoc vocabulum sumitur, vir talis esse nequeat. His etiam CELSI verbis nonnullos Medicinae studiosos veteranos, qui in aliis Aca-
demiiis adolescentiae annos iam superaverant, seductos esse novi, ut Chirurgiam postea addiscere neglexerint, existimando, se propterea non amplius fieri posse Chirur-
gos, quia non essent adestescentes; quamvis Chirurgia futuro Medico tam utilis sit. TIBI vero DOCTIS-
SIME

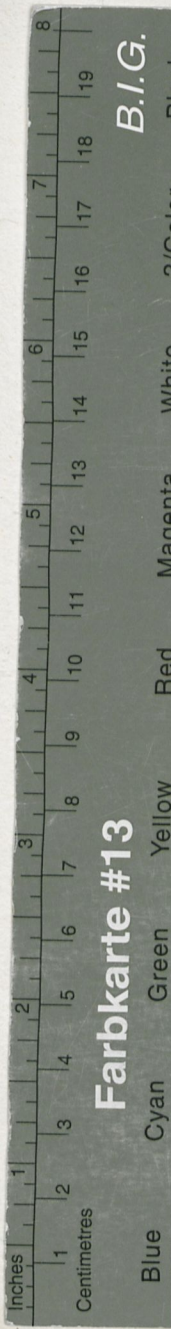
SIME CANDIDATE, alia eaque melior mens fuit,
qui aliis in Academicis per plures annos Medicina, hic
vero Chirurgia potissimum, in tertium usque annum ex-
colendæ, TE dedisti, probe perspicuus quod Chirurgia,
annus iuvenilibus rectius, quam adolescentiæ discatur, at-
que non solum Chirurgiam meam, cum omni instrumen-
torum apparatu, me exponere audivisti; verum etiam
omnis generis operationes Chirurgicas a me peractas
vidisti, & me duce, manum egris admoveere didicisti,
sic ut plures curæ meæ commissos, & cum primis etiam
adolescentem XX annos natum, cui hoc autumno sin-
gularem ac notabilem e vesica calculum hic excidi, so-
lus vulnus magnum decenti deligatione sanaveris; ade-
oque profecto hanc ætatem pro Chirurgia addiscenda
longe aptiorem esse existimo adolescentiæ: quemadmodum
sic etiam Magistratus & Jcti eos, qui adolescentium
sunt ætate, nimirum infra annum vigesimum tertium,
in terris Brandenburgicis, imo in multis aliis terris, ut
in Brunsvicensibus & Luneburgensibus, infra XXV ob
iudicium nondum satis firmum, res & bona sua gu-
bernanda non committunt, sed maiorem ætatem habere
debent, sive ut dicere solent, Maiorenes sint. Id quod
etiam a Chirurgo & Medico, qui aliorum salutem curare
debet, requiro. Gratulor itaque TIBI de hisce TVIS in utra-
que Medicina profectibus egregiis, omniaque fausta appre-
cor, & cum primis, ut TE semper bonum Medicum
& Chirurorum præstes. Vale.

Farbkarte #13

B.I.G.

ICA INAVGVRALIS
EXAMINATVR
N
ADOLESCENS
TIMVS
ELSI IN PRAEFAT. LIB. VII.
EAT ESSE ADOLESCENS
AM
ESIDE
HEISTERO
ET LVNEBVRG. A CONSILII AVEICIS
RGIAE AC BOTANICES PROFESSORE
ES. REG. LOND. AC BEROLIN. SODAL.
E SENIORE LONGE GRAVISSIMO
O SPECTATISSIMO
RE ET PROMOTORE SVO
LTV, DEVENERANDO
DOCTORIS
HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
ITE IMPETRANDIS
O MAIORI
BR. MDCCLVII.
MERIDIEM CONSVETIS
VENTILATIONI SVBMITTET
ETOR
IOHANNES CRAMER
HALBERSTADIENSIS.
STADII
FERICI SCHNORRII,
TYPOGR.

